

SERVEIS PÚBLICS
D'ACCIÓ SOCIAL
DE CATALUNYA, S.L.

El repte

Com normalitzar la diversitat de la població en la comunitat local?

Octubre 30, 2017

Coordinat per: **Up↑Social** Innovation
and Scaling

Challenge Brief

Com normalitzar la diversitat de la població en la comunitat local?

1. Definició

*“La diversitat és com la riquesa cromàtica: embelleix el paisatge. Ens pot agradar molt el blau o el verd. O el vermell o el gris perla, però la combinació de tots aquests colors donarà un resultat més enriquidor que el domini d'un de sol”.*¹

Partim de l'afirmació que la diversitat és una particularitat de tots els éssers humans, i per tant també dels grups humans, fet que la converteix en un aspecte transversal a la realitat social, cultural i educativa. I és en aquest sentit que podem dir que tots els éssers humans som diferents i singulars, encara que socialment tots i totes siguem iguals.

Entenem diversitat com la convivència de diferents models o pautes de comportament, de diferents valors, circumstàncies i maneres de viure. Aquesta definició, més aviat abstracta, es concreta en cinc àmbits o dimensions:

1. Diversitat cultural. Segons la UNESCO (2001), fa referència a una amplitud de contextos com poden ser la llengua, la religió, l'obtenció dels recursos del planeta, l'art, la música, l'estructura social de cada poble o regió, els materials de cultiu i l'alimentació, i altres atributs que formen part de les societats humanes. Ja d'entrada es pren com a principi que la cultura abasta molts àmbits i molts llocs, i a més forma part del patrimoni comú de la humanitat.
2. Diversitat social. Forma part de la definició més àmplia de diversitat cultural, està conformada per diferents i variats grups socials o organitzacions d'individus, amb estructures i objectius diversos, en àrees com l'econòmica, religiosa, cultural, que interactuen i subsisteixen en la societat, bé sigui local, regional o mundial.
3. Diversitat funcional. Es considera essencial recolzar l'autonomia en tots els àmbits de la vida quotidiana: educació, treball, edificació, transport, comunicació, informació, oci, etc.; donant a cada persona les eines que necessita per desenvolupar-se en aquests àmbits de manera que prengui el control de la seva pròpia vida, i a totes les persones, incloses les que tenen capacitats especials.
4. Diversitat sexual i de gènere. Es refereix a les orientacions o identitats sexuals, tant les predominants com les no predominants. Els prejudicis sovint dificulten la integració i la promoció d'una persona LGTB+ a la societat.
5. Diversitat generacional. Cada grup generacional és una font de diversitat i de coneixement a potenciar, però també pot ser una font de marginació i exclusió per les diferències competencials que hi poden haver.

¹ J. Cela; X. Gual; C. Màrquez; M. Utsel (1997) “El tractament de la diversitat en les etapes infantil i primària” (pàg. 25). Barcelona: Rosa Sensat.

L'any 2018, el projecte 10x10 Càpsules d'Innovació s'enfoca a presentar intervencions públiques, privades i mixtes que aconseguixin normalitzar la singularitat de les persones per facilitar que puguin tenir una vida plena en comunitat, i que la societat pugui gaudir de les oportunitats que ofereix la diversitat. Es pretén buscar innovacions amb un enfocament diferent al de la integració unificadora, que mantinguin la diversitat de les persones i que estiguin orientades a facilitar la convivència plena.

2. Consideracions

El repte del diàleg en un món divers: estereotips i intoleràncies

Els estereotips, si bé en serveixen per marcar els límits entre un grup i un altre, també comporten un risc: que el diàleg s'estanqui en la diferència i que la diferència pugui engendrar intolerància. Els prejudicis es basen, entre altres coses, en allò que no sabem o en idees preconcebudes errònies. Afavorir l'obertura cultural és clau per promoure el diàleg intercultural i lluitar contra el xoc d'ignorància. Les ciències socials i de la humanitat encoratgen als educands a prendre consciència dels seus propis prejudicis i a reconsiderar les seves idees preconcebudes. Els plans i programes d'estudi que incloguin parlar de religions, confessions, diversitat sexual i diversitat socioeconòmica poden contribuir a dissipar molts dels malentesos que fan de la convivència quelcom problemàtic.

Interaccions culturals i socials

El diàleg intercultural depèn en gran mesura de les competències interculturals, que es defineixen com el conjunt complex de capacitats necessàries per interactuar adequadament amb persones que són diferents d'un mateix. Aquestes capacitats són de caràcter comunicatiu, però també comprenen la reconfiguració dels nostres punts de vista i de les nostres concepcions del món, ja que no són les cultures, sinó més aviat les persones (individus i grups, amb la seva complexitat i les seves múltiples lleialtats) les que participen en els processos de diàleg.

Enfortiment de l'autonomia

La promoció del diàleg conflueix amb el plantejament d'identitats múltiples. El diàleg no s'hauria de veure com una pèrdua del que és propi, sinó com alguna cosa que depèn del coneixement d'un mateix i de la capacitat de passar d'un marc de referència a un altre. Li cal un enfortiment de l'autonomia de tots els participants mitjançant el foment de capacitats i projectes que permetin la interacció, sense perjudici de la identitat personal o col·lectiva.

Mundialització

En un món empresarial globalitzat, cultures molt diferents es veuen obligades a tenir contactes professionals entre elles mitjançant associacions multinacionals, fusions i deslocalitzacions. Estudis recents confirmen que hi ha un vincle positiu entre la diversitat i els resultats econòmics i financers de les empreses.

Les noves tendències dels mitjans de comunicació

A mesura que el món es globalitza, la premsa, els llibres, la ràdio, la televisió, el cine, internet i un ampli conjunt de continguts digitals fan visible la diversitat per orientar gustos, valors i concepcions del món. A banda d'això, un augment indiscriminat de continguts dels mitjans de comunicació pot portar a una falsa

idea de diversitat que emmascari el fet que a algunes persones només els interessa comunicar-se amb aquelles que comparteixen les seves mateixes referències. Les polítiques encaminades a promoure la diversitat en els continguts culturals i informatius contribueixen al foment del pluralisme i de la lliure circulació d'idees.

Les percepcions individuals

Una problemàtica comú dels col·lectius diversos és la percepció que tenen d'ells mateixos. Sovint la pròpia percepció els hi relega a situacions d'inferioritat i constitueix el principal obstacle de cara a reforçar la seva autoestima. És important treballar la prevenció i dissenyar actuacions que afavoreixen la dignitat i l'autoestima.

3. Enfocament

La diversitat ha esdevingut una qüestió social de primer ordre vinculada al benestar i a la convivència en societats cada cop més complexes, líquides i diverses. Cal un nou enfocament de la diversitat que tingui en consideració la seva naturalesa dinàmica i els desafiaments relacionats amb les identitats i amb el caràcter permanent del canvi cultural. Per això l'enfocament d'aquest projecte és la diversitat transversal que no pas la diversitat individual. Tot i així, es farà la recerca tenint en compte els cinc àmbits apuntats anteriorment.

4. Palanques de canvi

La diversitat, el lleure i l'esport

Es buscaran innovacions en els àmbits del lleure i l'esport, que son recursos excel·lents per a la integració social. Mitjançant aquests és possible prevenir dinàmiques socials discriminatòries per raons de sexe, ètnia, cultura, classe social o diferències de tipus físic, psíquic o sensorial. L'activitat lúdica també pot pal·liar les situacions provocades per dificultats d'adaptació social i de relació familiar i per un entorn sociocultural i econòmic desfavorable.

La diversitat, el treball i l'emprenedoria

Es buscaran també iniciatives d'organitzacions, institucions i emprenedors que saben treure profit de la diversitat com a estratègia tant per apropar-se a grups socials més vulnerables com per ser més eficients i competitives. Iniciatives que inverteixen en la millora de les relacions socials i laborals, així com les que promoguin mesures de responsabilitat social.

La diversitat i l'educació

Es posarà atenció en el sistema educatiu formal, així com en programes d'educació informal i no formal que desenvolupin competències en la diversitat i que promoguin àmbits de convivència en la diferència. Aquestes iniciatives es centren en els principis d'una educació de qualitat definits en l'informe de la Comissió Mundial sobre Educació per al segle XXI on la diversitat n'és un element central: "aprendre a ser", "aprendre a saber" i "aprendre a viure junts".

La diversitat i les arts

La creació artística i totes les formes d'innovació que abracen el conjunt d'activitats humanes es poden considerar fonts d'imaginació primordials per al desenvolupament de la diversitat. Es buscaran iniciatives que des de les arts i la creativitat contribueixin a la convivència dins la diversitat.

La diversitat i els mitjans de comunicació

Els mitjans de comunicació tenen un paper cabdal en la construcció de l'imaginari moral de les societats i, per tant, en la representació de l'altre i de la seva diferència. Es buscaran doncs iniciatives innovadores que promoguin la diversitat tant des dels mitjans de comunicació tradicionals com des de nous formats de comunicació.

La diversitat i la salut

Finalment, es buscaran iniciatives que permetin oferir serveis de prevenció i tractament sanitari adequats a la diversitat. Superar les barreres i les limitacions culturals i socials per garantir un accés segur i sensible a les diferències és al que es vol prestar especial atenció.

5. Criteris de recerca de solucions innovadores

- **Evidència d'impacte.** Innovacions que proporcionin un model que generin els resultats esperats. Si pot ser, projectes que hagin estat avaluats mínimament.
- **Adaptabilitat.** Innovacions que no siguin específiques per a cada context, sinó que siguin potencialment adaptables a diferents entorns culturals, socials i econòmics.
- **Model de sostenibilitat.** Innovacions amb un model d'ingressos diversificat, l'optimització de recursos o l'ús de recursos de la comunitat, de manera que no depenguin dels subsidis regulars per sostenir les seves operacions.
- **Recerca local i global.** Recerca d'innovacions en l'entorn local i innovacions de tot el món, des de contextos propers (com Europa i Amèrica del Nord) fins a contextos ben diferents (com Àfrica, Amèrica Llatina o Àsia).